

Handlings- och aktivitetsplan mot våld i nära relation

KS 21/0434

UPPLANDS-BRO
KOMMUN

Innehållsförteckning

Inledning	3
1 Att förebygga och minska våld i nära relation	4
1.1 Handlingsplan för att förebygga och minska våld i nära relation....	4
1.2 Våld i nära relation - hur vanligt är det?.....	4
1.2.1 Utsatta grupper	4
1.2.2 Definition av våld.....	5
1.2.3 Definition av begreppet Nära relation	5
1.3 Våld och hälsa	6
1.4 Men det handlar inte bara om utsatta vuxna	7
1.4.1 Barn	7
2 Vad har vi att förhålla oss till?	8
2.1 Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet	8
2.2 Agenda 2030	8
2.2 Barnkonventionen	9
2.3 Nationell strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor	10
2.4 Våldsutövare.....	10
2.5 Regional strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor i Stockholms län	11
2.6 Riktlinjer för våld i nära relation för Upplands-Bro	11
3 Samverkan och en del av ett kommunövergripande folkhälsoarbete....	12
3.3 Att förebygga våld som en del av ett folkhälsoarbete	12
3.3.1 Kommunledningskontoret.....	12
3.3.2 Socialkontoret	12
3.3.3 Utbildningskontoret	13
3.3.4 Kultur - fritidskontoret	13
3.4 Vi behöver arbeta på olika nivåer för att bli framgångsrika	13
3.4.1 Befintliga strukturer	14
3.4.2 Operativ nivå.....	14
3.4.3 Att våga se och våga fråga är avgörande.....	15
4 Utveckling av arbetet	16
Aktivitetsplan.....	17
5 Vill du lära mer om kvinnofridsarbete och våld i nära relation?	19
5.3 Hemsidor	20

Inledning

Våld i nära relation är ett allvarligt folkhälso- och samhällsproblem. Att leva i frihet från våld är en mänsklig rättighet. Levnadsvillkor och livskvalitet påverkas allvarligt för de som är våldsutsatta. Det är fler kvinnor än män som utsätts för våld i nära relation. Våld i nära relation kan dock ske av och mot både kvinnor och män.

Våld mot kvinnor definieras i Istanbulkonventionen¹ som:

" ... ett brott mot de mänskliga rättigheterna och en form av diskriminering av kvinnor och avser varje fall av könsrelaterat våld som leder till, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt lidande för kvinnor, inbegripet hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, oavsett om det sker i ett offentligt eller privat sammanhang." (artikel 3.a.)

Det är viktigt att sätta ljus på att våld i nära relation är en situation som oftast föregåtts av en "normaliseringsprocess" där en successiv förskjutning av gränser för vad som är acceptabelt inom relationen har skett.

Arbetet att förebygga våld i nära relation är hela kommunens angelägenhet och bör därför implementeras i alla verksamheter.

Det är av vikt att handlingsplanen går i linje med de nationella målen, de regionala målen samt det kommunövergripande arbetet för hållbar utveckling.

Handlingsplanen revideras vid behov och aktivitetsplanen följs upp årligen.

---

¹Istanbulkonventionen kallas Europarådets konvention förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet då konventionen undertecknades i Istanbul maj 2011. Den trädde i kraft i Sverige november 2014.

1 Att förebygga och minska våld i nära relation

1.1 Handlingsplan för att förebygga och minska våld i nära relation

Målet är att skapa en handlingsplan för att utveckla arbetet inför 2021/2022 med aktiviteter på såväl lång och på kort sikt som kan följas upp. Det är viktigt att dessa integreras i ordinarie stysystem och att varje nämnd ser vad den egna verksamheten kan bidra med. Arbetet samordnas av preventionssamordnare på Avdelningen trygghet och säkerhet.

Övergripande syfte är att uppmärksamma samt förebygga och minska våld i nära relation genom att utveckla det strategiska arbetet, samverkan och fördjupa den kollektiva kunskapen inom området.

1.2 Våld i nära relation - hur vanligt är det?

Våld förekommer i alla åldrar och i samtliga samhällsgrupper. Det är drygt 25 procent av Sveriges kvinnor som utsatts för våld i nära relation och cirka 17 procent av männen. Det är lika vanligt förekommande i homosexuella som heterosexuella relationer. Det finns kvinnor som slår män men i majoriteten av fallen är det män som slår kvinnor. Det sambandet stärks ju grövre våld som används. Kvinnor har även en högre utsatthet för dödligt våld i en nära relation.²

1.2.1 Utsatta grupper

Det finns faktorer som kan bidra till ökad utsatthet och sårbarhet för våld, direkt eller indirekt.

- Barn som är utsatta eller bevittnar våld
- Kvinnor och barn som lever i en hederskultur
- Personer med psykiska och fysiska funktionsnedsättningar utifrån beroendeställning
- Missbrukande kvinnor
- HBTQ-personer
- Äldre

I sammanhanget bör nämnas att personer som är 65 år och uppåt är en växande grupp i befolkningen och även i denna grupp förekommer våld. Det finns även en särskild utsatthet i gruppen på grund av sjukdom som påverkar personligheten och kan utlösa våldstendenser hos de äldre som påverkar deras anhöriga och

---

² SOU 2014:49 *Våld i nära relationer – en folkhälsofråga.*

även brukare emellan. I en rapport från Länsstyrelsen³ lyfts att detta inte alltid ses som våld i nära relation och därför inte registreras eller anmäls. Äldre som behöver mycket vård från till exempel anhöriga, löper också större risk att bli utsatta för våld då de befinner sig i beroendeställning och de anhöriga befinner sig i en pressad situation.

En intressant aspekt på utsatthet för våld som lyftes på nationella kvinnofridskonferensen i maj 2018 var att vara mamma. Att just sårbarheten – rädslan att förlora sina barn – kan leda till att kvinnor stannar i en våldsrelation. Viktigt att notera är att de allra flesta våldsutsatta kvinnor är mammor och att ta detta i beaktande vid stöd och hjälp.

1.2.2 Definition av våld

”Våld är en handling riktad mot en annan person, som genom denna handling skadar, smärtar, skrämmer eller kränker och får denna person att göra något mot sin vilja eller avstå från att göra något som den vill.”⁴

Olika former av våld

- Fysiskt våld kan bestå av alltifrån hårda grepp, knuffar och örfilar till knytnävsslag, sparkar och användande av vapen.
- Det psykiska våldet kan handla exempelvis om hot, tvång, trakasserier, glåpord, förlöjliganden, kontroll, och social isolering.
- Sexuellt våld kan innebära att tvinga någon till sexuella handlingar, tvinga någon att titta på pornografi, sexuella trakasserier, sexuellt kränkande språk och våldtäkt. Det kan också handla om könsstympning och tvångsgifte.
- Materiellt och ekonomiskt våld kan bestå av att ha sönder ägodelar som betyder mycket för den andre, stöld, att vägra den utsatta insynen i ekonomin och ekonomisk kontroll.
- Våld i form av försummelse riktas ofta mot personer med nedsatt funktionsförmåga som har svårt att i vissa avseenden klara sig själva. Det kan exempelvis handla om att inte ge den utsatta sin medicin eller mat, att inte hjälpa personen till sin rullstol från sängen och att inte ge hjälp med personlig hygien och annat.

Ibland utövas inte våldet aktivt så ofta, det räcker att det finns där latent och att den utsatta vet att det kan upprepas, för att skapa en otrygg situation och begränsa och kontrollera den utsatta i dennes vardag.

1.2.3 Definition av begreppet Nära relation

Begreppet närstående är könsneutralt och syftar på varje person som den våldsutsatta bedöms ha en nära och förtroendefull relation till. Det kan handla om

---

³ Länsstyrelsen Rapport 2017:20: *Äldre och våld i nära relationer. En kartläggning om kommunernas arbete 2017.*

⁴ Definition av Per Isdal, grundare av Alternativ till våld.

såväl makar, partners, sambor, pojk- eller flickvänner, som föräldrar, syskon, barn eller andra släktingar. Det kan även gälla andra personer som den våldsutsatta har eller har haft en nära och förtroendefull relation till. Bedömningen om vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet.⁵

1.3 Våld och hälsa

Våld i nära relation har konstaterats vara ett av de allvarligaste problemen mot kvinnors hälsa enligt WHO (Världshälsoorganisationen) 2013. Det utövas främst av män som de har eller haft en nära relation med.⁶

Då våld i nära relation och det grövsta våldet är riktat mot kvinnor är det i sammanhanget av vikt att se vilka konsekvenser våldet har för kvinnors hälsa.⁷

- Tecken på posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) är tre till fyra gånger vanligare hos kvinnor som utsatts för allvarligt våld.
- Depression är dubbelt så vanligt hos kvinnor som utsatts för allvarligt våld.
- Fysisk ohälsa är dubbelt så vanligt hos kvinnor som utsatts för allvarligt våld, till exempel är hjärtinfarkt två till fyra gånger så vanligt i denna grupp.
- Försäkringskassan handlägger cirka 11 000 fall årligen gällande sjukskrivning, rehabilitering eller aktivitetsersättning relaterat till misshandel, grov kvinnofridskränkning och olaga hot mot kvinnor.⁸

---

⁵ SOU 2015:55 *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck.*

⁶ SOU 2015:55 *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*

⁷ Nationellt Centrum för Kvinnofrid (2014). *Våld och hälsa. En befolkningsstudie om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa.*

⁸ Brottsförebyggande rådet, bra.se

1.4 Men det handlar inte bara om utsatta vuxna

1.4.1 Barn

Begreppen kvinnofrid och våld i nära relation används parallellt för att belysa att arbetet dock inte enbart handlar om våldsutsatta kvinnor. Det är till exempel av vikt att uppmärksamma att det ofta finns barn som påverkas av våldet, antingen direkt genom att även de är våldsutsatta eller indirekt genom att vara vittne till och att leva i ett sammanhang där våld är en del av vardagen. Utifrån konventionen om barns rättigheter ska barns bästa vara i fokus och det är centralt att komma ihåg i detta arbete när det finns minderåriga barn med i bilden.⁹

Mer än 200 000 barn lever i hem där det förekommer olika former av våld. Att utsättas för att bevittna brott inom familjen kan vara förödande för ett barn. Forskning visar att ett barn som bevittnar brott löper ökad risk för att drabbas av fysisk och psykisk ohälsa på både kort och lång sikt. För att stärka det straffrättsliga skyddet för dessa barn införs ett nytt gradindelad brott, barnfridsbrott, som innebär att det blir straffbart att utsätta ett barn för att bevittna vissa brottsliga gärningar, såsom vålds- och sexualbrott, i nära relation. Lagändringen trädde i kraft den 1 juli 2021.¹⁰

---

⁹ Regeringskansliet (2014): *Konventionen om barns rättigheter med strategi för att stärka barns rättigheter i Sverige.*

¹⁰ Lagrådsremiss (2021): <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/lagratsremiss/2021/03/barn-som-bevittnar-brott/>

2 Vad har vi att förhålla oss till?

2.1 Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet

Konvention kallas även *Istanbulkonventionen* då den undertecknades i Istanbul 11 maj 2011. Sverige undertecknade konventionen samma dag och i november 2014 trädde den i kraft i Sverige.¹¹ Istanbulkonventionen är det första juridiskt bindande regionala instrumentet om våld mot kvinnor i Europa.

Istanbulkonventionen fördömer alla former av våld och beskriver våld mot kvinnor: ”*som ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män.*”

Vidare fastslår den att våld mot kvinnor på strukturell nivå är relaterat till kön och konstaterar att kvinnor och flickor riskerar att utsättas för könsrelaterat våld samt våld i hemmet i större utsträckning än män. Arbetet för att förebygga våld blir då avgörande för att kunna uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män.

Istanbulkonventionen särskiljer sig från andra definitioner av våld (se inledning) då den inkluderar ekonomiskt lidande. I en förklarande rapport beskrivs att ekonomiskt lidande kan ha samband med psykiskt våld, vilket leder till antagandet i rapporten.

”... att förebygga våld mot kvinnor är av avgörande betydelse för att uppnå såväl *formell* som *reell* jämställdhet mellan kvinnor och män.”

Istanbulkonventionen är enkelt och praktiskt skriven i olika artiklar som pekar ut att arbetet mot våld i nära relation bland annat ska bygga på:

- Ett genusmedvetet förhållningssätt
- Samordning av berörda aktörer, även frivilligorganisationer och civilsamhället
- Se över ekonomiska resurser för att kunna bedriva ett adekvat arbete
- Öka medvetenheten genom till exempel kampanjer och program
- Samt att en så kallad hederskultur inte rättfärdigar någon typ av våldshandling.

2.2 Agenda 2030

Agenda 2030 är en utvecklingsagenda som bland annat innehåller de 17 globala målen. Denna agenda beslutades om av stats- och regeringschefer i FN:s generalförsamling år 2015, genom en resolution som kallas ”att förändra vår värld- Agenda 2030 om hållbar utveckling”. Agendan är en handlingsplan för människor, planeten och välstånd. I agendan pratar man därför om tre dimensioner av hållbarhet: social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet.

---

¹¹ Regeringskansliet 2014: *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet*

Den här planen kopplar till flera internationella, nationella och regionala styrdokument. Genom Agenda 2030, FN:s Kvinnokonvention och de jämställdhetspolitiska målen har Sverige åtagit sig att göra kvinnors och flickors rättigheter till verklighet. Mål i Agenda 2030 som framför allt kopplar till våld är:

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Mål 5 Jämställdhet

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen.

Mål 5 handlar om jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. I målet ingår att avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. Delmålen 8.7 och 16.2 handlar om att bland annat vidta omedelbara effektiva åtgärder för att avskaffa tvångsarbete, modernt slaveri och människohandel samt att eliminera övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn. Den här handlingsplanen är ett led i att uppnå mål och delmål i Agenda 2030.

2.2 Barnkonventionen

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention, som innehåller 54 artiklar om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020¹². Beslutet innebär ett förtydligande av att domstolar och rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som rör barn. En inkorporering av barnkonventionen bidrar till att synliggöra barnets rättigheter. Det är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet.

---

¹² www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/

2.3 Nationell strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor¹³

Den nationella strategin ingår i regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse till riksdagen (Skr. 2016/17:10). Strategin är tioårig och började gälla den 1 januari 2017. Den har utgångspunkt i det sjätte jämställdhetspolitiska målet som är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Den nationella strategin ska styra detta arbete och har fyra målsättningar:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.
- Effektivare brottsbekämpning.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling

2.4 Våldsutövare

1 augusti 2021 infördes nya bestämmelser i socialtjänstlagen (2001:453), SoL.¹⁴ För socialnämndens del innebär det ett uttalat krav på att verka för att personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.¹⁵ Även om personer som utsätter eller har utsatt närstående för våld bör ha en likvärdig tillgång till insatser som syftar till att våldet ska upphöra, är det socialnämndens ansvar att göra bedömningar i de enskilda fallen. Hänsyn ska alltid tas till säkerheten för den eller de som har utsatts för våld eller övergrepp och dennes närstående. Det bör också särskilt beaktas exempelvis om den våldsutsatta är ett barn, lever i en hederskultur eller har en särskilt utsatt ställning till följd av en funktionsnedsättning. Exempel på hur socialnämnden kan verka för att personer som utsätter närstående för våld ska upphöra med våldet är bland annat påverkans- och behandlingsarbete, stödjande samtal och information om våld. När det utöver våldsamma tendenser finns problem med till exempel missbruk eller psykisk ohälsa, kan det finnas behov av insatser från aktörer utanför socialtjänsten, exempelvis hälso- och sjukvården, som allmän rådgivning eller kontakt med en psykiatrisk mottagning.¹⁶

---

¹³ Mål för jämställdhet, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>

¹⁴ Se proposition 2020/21:163 Förebyggande av våld i nära relationer s. 1.

¹⁵ Se ny paragraf, 5 kap. 11 a § SoL

¹⁶ Se proposition. 2020/21:163 s. 20.

2.5 Regional strategi för att förebygga mäns våld mot kvinnor i Stockholms län¹⁷

Den regionala strategin utgår från 8 målområden för att förebygga mäns våld mot kvinnor.

- Förebygga våld
- Förebygga återfall
- Upptäcka tidigt
- Skydda och stödja
- Effektiv brottsbekämpning
- Trygg rättsprocess
- Systematisk kunskapsutveckling
- Kunskap och forskning

2.6 Riktlinjer för våld i nära relation för Upplands-Bro

Dessa riktlinjer är socialkontorets utgångspunkt för hur personer som utsätts för våld i nära relation ska bemötas av kontorets anställda och hur handläggningen ska bedrivas. Riktlinjerna innehåller även en omvärldsanalys, hur kommunens arbete ser ut, en fördjupning kring skyddade personuppgifter och om olika grupper såsom barn, äldre och HBTQI-personer. Riktlinjerna revideras varje år av Socialnämnden. I riktlinjerna står det även att det ska finnas både förebyggande och strukturerad samverkan när det gäller våld i nära relation i kommunen.

Dessa riktlinjer gäller dock bara socialkontoret och i det strategiska arbetet är det viktigt att sätta samverkan i fokus och se att ansvaret för att minska våld i nära relation inte enbart är socialkontorets ansvar. Dock är det viktigt att utgå från de riktlinjerna i det strategiska samverkansarbetet. Syftet med riktlinjerna är följande:

- Att säkerställa att de utsatta som söker hjälp får ett professionellt bemötande och det stöd de har behov av oavsett vilken verksamhet de vänder sig till.
- Att främja metod- och kompetensutveckling för personal som i sitt arbete kan komma i kontakt med våldsutsatta personer.
- Att utveckla de verksamheter som möter våldsutsatta samt utveckla samverkan mellan dessa.

---

¹⁷ Regional handlingsplan för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län, <https://www.operationkvinnofrid.se>

3 Samverkan och en del av ett kommunövergripande folkhälsoarbete

3.3 Att förebygga våld som en del av ett folkhälsoarbete

Våld i nära relation är ett folkhälsoproblem och det finns behov av att jobba förebyggande parallellt med arbetet med att stötta våldsutsatta i vardagen och att ha beredskap och kunna agera i akuta situationer.

Att bedriva ett strategiskt förebyggande arbete är att ta en bred ansats. Det handlar om att förebygga stereotypa könsnormer och sexism men likväl att se att insatser behövs inom flera områden, till exempel inom förskola, skola och föreningsliv. Forskning visar att arbete som bidrar till förändring av normer om genus är effektivt. Det är ett arbete som bör riktas mot såväl både unga kvinnor som unga män. Viktigt att ta i beaktande är att arbeta normkritiskt inte handlar om att avskaffa normer, utan att identifiera normer som begränsar människor i sina liv, kvinnor såväl som män. Det är dessa normer ett förebyggande arbete siktar på att förändra. Helt enkelt handlar det om att ifrågasätta vad som anses kvinnligt respektive manligt samt arbeta för att förändra de relativt smala ramar som finns idag.¹⁸

Ett strategiskt arbete för att förebygga och minska våld i nära relation innebär samverkan mellan alla kontor i Upplands-Bro kommun. Det är viktigt att understryka att det inte är ett arbete som enbart kan eller ska bedrivas av socialkontoret. Att upptäcka och våga ställa frågor till vuxna och barn kan göras i de verksamheter som möter just vuxna och barn. Det är viktigt att kommunens anställda har kunskap och rutiner för att ställa frågor i olika sammanhang vid misstanke om våld.

3.3.1 Kommunledningskontoret

Enheten för Trygghet och prevention arbetar idag strategiskt med frågor som rör social hållbarhet, barnrätt, ungas inkludering och demokrati, brott och trygghet, alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks-, och spelprevention, ungas psykiska hälsa samt våldspreventivt arbetet. Våldsprevention i Upplands-Bro innefattar våld generellt, våldsbejakande extremism, våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. För närvarande finns en preventionssamordnare anställd som arbetar (deltid) med det strategiska våldspreventiva arbetet.

3.3.2 Socialkontoret

Socialkontoret arbetar idag utifrån de riktlinjer som tidigare nämnts. Alla socialsekreterare inom socialkontoret utbildas i metoden FREDA kortfrågor. Det är en metod som är framtagen av Socialstyrelsen för att identifiera och beskriva våldsutsatthet. Inom Vuxen- och LSS-enheten finns det en socialsekreterare på halvtid som arbetar med fokus på våld i nära relation. Det finns en samordnare för kvinnofrid för det praktiska arbetet inom socialtjänsten (området är ett av tre som

---

¹⁸ SOU 2014:6 *Män och jämställdhet*

samordnaren ansvarar för). Det är få män som utövar våld som söker hjälp, men om någon söker finns det hjälp att tillgå via öppenvården på Härnevimottagningen. Insatserna bygger på att den som utövar våld ökar förståelsen om sig själv och hittar alternativ till våldshandlingar.

Tillsammans med preventionssamordnare för våld i nära relation ansvarar dessa tre funktioner (specialiserad socialsekreterare och kvinnofridssamordnare) för att delta i nätverk inom området. De nätverk som är aktuella är nätverk för Stockholms nordvästkommuner samt Länsstyrelsens nätverk för kvinnofridssamordnare.

3.3.3 Utbildningskontoret

När det gäller evidens och våldsförebyggande arbete är det skolan som arena där de mest verkningsfulla metoderna återfinns.¹⁹ Förskola och skola är en viktig arena utifrån den mängd tid barn och elever tillbringar i de verksamheterna. Det är viktigt att slå fast att skolan inte är värdenneutral utan har sin bas i mänskliga rättigheter, demokratiska värderingar och att barnperspektivet ska genomsyra all verksamhet. Detta gäller även förskola där det finns stora möjligheter att arbeta förebyggande till exempel med social emotionell träning och normkritiska arbetssätt.

3.3.4 Kultur - fritidskontoret

Inom idrotten samlas många barn och ungdomar och detsamma gäller för olika kulturverksamheter såsom bibliotek och kulturskola. Det skapar en arena för att arbeta förebyggande, framför allt på universell nivå. Verksamheter som syftar till att stärka ungas självkänsla och trygghetskänsla bidrar till ett våldsförebyggande arbete.

3.4 Vi behöver arbeta på olika nivåer för att bli framgångsrika

Förebyggande arbete behöver bedrivas på tre olika preventionsnivåer för att det ska bli framgångsrikt. Det handlar om att arbeta på olika sätt på olika arenor för att skapa medvetenhet om våld i nära relation och om kvinnofrid, vart man kan vända sig och ha ett effektivt arbete med de som är utsatta. Nedan beskrivs de tre olika preventionsnivåerna och vad arbete på respektive nivå kan innebära inom detta område.

- **Universell nivå:** är riktat mot alla barn, ungdomar och vuxna utifrån att vi inte kan förutsäga vilka som kommer att bli utsatta. Ett universellt förebyggande arbete är de insatser vi gör *innan* våldet har skett. Exempel på universella insatser kan vara att biblioteken ställer fram böcker som handlar om utsatthet och/eller våld och att unga får tillgång till program som ger verktyg för hälsosamma och jämställda relationer. Ansvaret för

---

¹⁹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (2014b). *Inget att vänta på. Handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga.*

det universella arbetet är delat mellan kommunens olika aktörer, interna som externa aktörer.

- **Selektiv nivå:** är akuta insatser när våldet har skett, till exempel att den våldsutsatta och eventuella barn tas om hand i säkra miljöer och akuta skador dokumenteras. Detta är framförallt socialtjänstens ansvar. Selektivt förebyggande arbete riktar sig även till riskgrupper, i detta de som riskerar att utsättas för våld. Här kommer också återfallsprevention för de som utsatt andra för våld men sökt stöd.
- **Indikerad nivå:** är insatser som sker efter det att våld har skett och kan omfatta behandling av såväl våldsutsatta som våldsutövare. För den utsatta innebär det ofta bearbetning av trauma. Det huvudsakliga ansvaret ligger hos socialtjänsten, men ofta är det bra med samverkan med till exempel förskola, skola och äldreomsorgen. För den som utsatt andra för våld innebär det stöd och behandling för att välja bort våld, vilket också faller under socialtjänstens ansvar.

3.4.1 Befintliga strukturer

Att arbeta förebyggande mot våld i nära relation framgångsrikt innebär att arbeta tvärssektoriellt och då är en effektiv samverkan central. Det går hand i hand med drogförebyggande arbete, brottsprevention, integrationsarbete, föräldrastödsarbete samt social hållbarhet. Vad vi än vill förebygga är ett tvärssektoriellt samverkansarbete centralt för att lyckas.

3.4.2 Operativ nivå

Samverkansforum för våld i nära relationer är upprättad i Upplands-Bro kommun och består av deltagare från socialkontorets samtliga enheter, gymnasieskolan, grundskolan, kultur och fritid, kvinnojouren, polisen och bostadsbolag, både kommunala och privata. Forumet samordnas av preventionssamordnaren på Trygghets- och preventionsenheten.

3.4.3 Att våga se och våga fråga är avgörande

Avgörande för om arbetet för att minska våld i nära relation ska minska är att anställda och medborgare ska veta vart man kan vända sig om en person berättar om upplevelser av våld, antingen i nära relation eller hedersrelaterat våld. Det behöver finnas lättillgänglig information på olika platser, både digitalt och som information på till exempel skärmar eller lappar inom olika verksamheter och det behöver kontinuerligt uppdateras. Anställda och medborgare behöver stöd i att våga fråga. Ett exempel är Huskurage²⁰ som ger verktyg till grannar att se och agera. Under 2021 implementerar Upplands-Brohus Huskurage inom sitt bestånd och har samverkat i beredningsfrågan med Upplands-Bro kommun och polis.

---

²⁰ (www.huskurage.se)

4 Utveckling av arbetet

Övergripande mål:

Att uppmärksamma, förebygga och minska våld i nära relation.

Genom att:

Medborgare och anställda i Upplands-bro kommun ska informeras om vart och hur man kan anmäla oro för att någon utsatts för våld i nära relation

Medborgare och anställda i Upplands-Bro kommun ska informeras om var och hur man kan få stöd om man utsatts för, bevittnat och /eller utövat våld i nära relation

Verksamheter inom kommunen ska inventera samt revidera rutiner och handlingsplaner för att kunna möta de som utsatts för eller bevittnat våld i nära relation

Frågan om våldsutsatthet ska uppmärksammas

Samverkan för att utveckla skolan eller andra samlingsplatser för barn och unga som arena för våldsprevention

Aktivitetsplan

Preventionssamordnare samordnar samt följer upp aktivitetsplanen och eventuell revidering årligen samt redovisar för Trygghetsutskottet.

Delmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Handlings- och aktivitetsplanen mot våld i nära relation ska vara känd av medarbetare i Upplands-Bro kommun	Gå igenom handlingsplanen på APT på respektive enhet	Enhetschef Rektorer	2022
Det ska finnas tydliga rutiner för orosanmälan till socialtjänsten gällande misstanke om våld i nära relation	Utforma adekvata rutiner inom verksamheter som möter barn och unga	Rektorer, avdelningschef Unga (Kultur och fritid)	2021/2022
Förebygga våld med tidiga insatser via skolan som preventiv arena.	Undersöka möjligheten att införa våldspreventionsprogram eller metod i någon av skolorna i kommunen (som "pilotskola")	Utbildningschef, enhetschef för Trygghets- och preventionsenheten samt preventionssamordnare	2021/2022
Fråga om våld och våldsutsatthet i skolsköterskornas återkommande elevhälsosamtal (med alla skolelever)	Se över möjligheten att få med utökade rutinfrågor om våld samt rutin vid eventuell upptäckt	Enhetschef resursenheten	2021/2022
Informera om hjälp och stöd till våldsutsatta/våldsutövare	Kontinuerligt förbättra och förtydliga relevant information på kommunens hemsida	Kommunikationsenheten i samråd med andra aktörer	2021- och kontinuerligt
Uppmärksamma samt mobilisera mot våld i nära relationer	Implementera Huskurage	Upplands-Brohus	2021/2022

Ge stöd till våldsutövare	Undersöka möjligheten att våldsutövare ska ha tillgång till återfallsförebyggande behandling och tydliggöra information om stöd till våldsutövare	Socialkontoret	2021/2022
Göra barn och unga delaktiga i arbetet mot våld i nära relation	Inför revidering av aktivitet i handlingsplanen göra barn och unga delaktiga genom exempelvis fokusgrupper	Trygghet och preventionsenheten	2022
Socialkontorets enheter har egna mål för arbetet med syfte att förebygga och uppmärksamma våld i nära relation	Socialkontorets enheter formulerar mål på enhetsnivå som redovisas i samverkansforum/samordnare för våld i nära relation	Enhetschefer socialkontoret	2021- och kontinuerligt
Unga pojkar ges möjlighet att samtala kring normer enligt den forskning som säger att arbete med förändring av normer om genus är effektivt	Kommunens fältgrupp erbjuder ett våldsförebyggande arbete riktat till pojkar, med grund i normförändrande arbete i enlighet med metoden "killmiddag" och/eller Machofabriken	Enhetschef Trygghet och preventionsenheten Fältgruppen	Hösten 2021- och kontinuerligt
Våldsutsatta kvinnor, unga och barn erbjuds stöd utöver Socialkontoret och andra kommunala verksamheter genom samarbete med Kvinnojouren Anna	Upplands-Bro kommun ingår IOP (Idéburet Offentligt Partnerskap) med Kvinnojouren Anna för att säkerställa ett lokalt och långsiktigt stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn, samt ungdomar som utsätts för eller utövar våld	Trygghets- och preventionsenheten Kvinnojouren Anna	2022-2024

5 Vill du lära mer om kvinnofridsarbete och våld i nära relation?

1. Ekström, Veronika. (2016) *Det besvärliga våldet. Socialtjänstens stöd till kvinnor som utsatts för våld i nära relationer*. Linköpings Universitet. Filosofiska fakulteten. No. 689.
2. Europarådets konvention förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Istanbul maj 2011.
3. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällefrågor (2014b). *Inget att vänta på. Handbok för våldsförebyggande arbete med barn och unga*.
4. Nationellt Center för Kvinnofrid (2010) *Hedersrelaterat våld och förtryck – en kunskaps-och forskningsöversikt*
5. Nationellt Center för Kvinnofrid (2014). *Våld och hälsa. En befolkningsstudie om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa*.
6. SOU 2014:6 *Män och jämställdhet*
7. SOU 2014:49 *Våld i nära relationer – en folkhälsofråga*.
8. SOU 2015:55 *Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck*.
9. Sveriges kommuner och landsting. (2016) *Framgångsfaktorer i kvinnofridsarbetet. En undersökning av utvecklingen av arbetet mot våld i nära relationer i kommuner*.
10. UNICEF 2016, Female Genital Mutilation/Cutting: A global concern

5.3 Hemsidor

1. **Brottsförebyggande rådet**, www.bra.se
2. **Nationellt Center för Kvinnofrid**, www.nck.uu.se
3. **Origo** - resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld
www.origostockholm.se
4. **Mål för jämställdhet**, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>
5. **Agenda 2030** och de globala målen, med exempel på mål 5 om jämställdhet mellan könen. (<http://www.globalamalen.se/internationella-dagen-avskaffandet-av-vald-mot-kvinnor/>)
6. **Kvinnokonventionen** för att belysa området som ett folkhälso- och samhällsproblem. (<http://www.unwomen.se/om-oss/vad-gor-vi/stoppa-vald-mot-kvinnor/>)
7. **Barnkonventionen**, 54 artiklar gällande barns rättigheter som sedan 2020-01-01 är lagstadgade. (barnkonventionen.se)
8. **Barnafrid** en kunskapskälla och en digital utbildning som ska ge kunskap och verktyg för att upptäcka, bemöta och hjälpa barn som varit utsatta för våld eller övergrepp. (Barnafrid - Linköpings universitet (liu.se))
9. **Helhetsgrepp** - Vi delar analysen om att insatserna för att bekämpa våld i nära relationer måste göras utifrån ett rättsligt, socialt, ekonomiskt och hälsorelaterat perspektiv samt inte minst ur ett jämställdhetsperspektiv. (<http://www.valdmotnara.se/dusomjobbarmedfragan/omvaldinararelationer.4.4f12e2b41399619c73c648.html>)